

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ: ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНУ СТАБІЛЬНІСТЬ

Онешко Олена Вадимівна

здобувач вищої освіти спеціальності 051 «Економіка»
Одеський національний морський університет, Україна

Фесенко Анастасія Олексіївна

здобувач вищої освіти спеціальності 051 «Економіка»
Одеський національний морський університет, Україна

Науковий керівник: Ширяєва Людмила Володимирівна

ORCID ID: 0000-0002-4706-2167

доктор економічних наук, професор кафедри «Економіка і фінанси»
Одеський національний морський університет, Україна

В сучасних умовах, коли зростає потреба залучення коштів Україною, важливим є сутність боргової політики, у якої розмір боргу впливає на економічну ситуацію та стабільність держави. Потреби в капіталі для відновлення економіки, збільшення кількості підприємств та інвестицій вимагають залучення додаткових грошових засобів.

Державний борг – об'єктивне економічне явище, зумовлене залученням – державою додаткових фінансових ресурсів на умовах кредиту для забезпечення реалізації функцій і завдань, покладених на неї. [3] Досвід багатьох країн доводить, що чим більший тягар накопичений на країні, як зовнішній, так і внутрішній, тим активніше її уряд взаємодіє з економічною та фінансовою системами. Вирішення проблеми погашення державного боргу є одним із ключових факторів економічної стабільності країни. Основою системи управління зовнішнім боргом держави є постійний моніторинг – збір, обробка та аналіз інформації – для оптимізації процесів управління.

За останні роки економіка більшості країн зазнала економічної кризи, і як наслідок, рівень боргу в деяких з них суттєво зріс. Цей процес також відбувається в Україні, що пов'язано з важкою політичною ситуацією, яка впливає на зменшення інвестиції, надходжень до бюджету, тобто, існує необхідність урегулювання економіки запозиченнями. Дослідження вирішення цієї проблеми завжди було в центрі уваги провідних економістів різних країн. Адже, саме завдяки державним позикам багато з урядів регулюють економіку та підтримують її стабільність.

Аналіз цих питань розкрито в наукових працях відомих українських вчених-фінансистів, [4] зокрема О. І. Барановського, О. Д. Василика, Т. П. Вахненка, В. М. Геєца, В.В. Козюка, Г. Кучера, В.В. Лісовенка, В.В. Луцишиної, З.О. Лютого, В.Є. Новицького, Л.Я. Новосад, О.В. Плотнікової, В.М. Федосова.

Державний борг та його розмір прямо чи опосередковано впливають на всі сфери життя держави. На даний час зовнішні запозичення України спрямовані насамперед на фінансування державного бюджету, і це, в свою чергу, призводить до погіршення матеріального благополуччя населення.

Поточна економічна ситуація в Україні характеризується загрозливим борговим навантаженням, яке гальмує розвиток економіки.

Причинами державного боргу України є:

- циклічні спади і автоматичні стабілізатори економіки;
- перевищення зростання державних видатків над доходами;
- залучення коштів нерезидентів для стабільності національної валюти.

Початок війни призвів до швидкого зростання державних витрат. Це стало необхідним для фінансування потреб військових операцій та підтримки людей, які втратили свої домівки й роботу внаслідок конфлікту. У той самий час, воєнний стан вплинув на зниження можливостей збору податків та поповнення державного бюджету. Це призвело до того, що фінансові потреби України сягнули небаченого рівня.

Зазначимо, що у серпні 2023 р. державний борг України зріс на \$1,01 млрд, до \$133,93 млрд, в основному через отримання сьомого траншу макрофінансової допомоги ЄС на 1,5 млрд євро. Найбільша частина боргу – позики від міжнародних фінансових організацій та урядів іноземних держав (45,23%). За валютною структурою, борг складається з 26,42% в доларах США, 29,17% в євро, 28,75% в гривні та 15,67% в інших валютах. Вартість боргу скоротилася на 0,71% до 6,97%. Також, було проведено 15 аукціонів на розміщення державних облігацій та залучено 27,25 млрд грн для фінансування бюджету. Рівень рефінансування ринкових облігацій внутрішньої державної позики становив 133%, а ОВДП в гривні – 148%, в доларах – 106%, та в євро – 114%. [1,2]

Збільшення державного боргу супроводжується серйозними соціальними та економічними наслідками, тобто, це може призвести до зростання податкового тиску на громадян та підприємства, оскільки уряд зазвичай шукає додаткові ресурси для обслуговування боргу. І як наслідок - обмеження фінансових можливостей населення та бізнесу для розвитку та інвестування у власну економічну активність. [5]

Для того, щоб стабілізувати ситуацію з державним боргом та підвищенням боргової безпеки, насамперед, необхідно вдосконалити боргову політику.

При формуванні середньострокової бюджетної стратегії урядовці повинні брати до уваги те, що державний борг слід використовувати насамперед для стабілізаційних цілей.

Тобто, з урахуванням вищенаведеного, можна зробити висновок про те, що на сьогоднішній день рівень державного боргу України відносно ВВП має критичне значення, що негативно впливає на соціально-економічний добробут населення країни, і потребує зменшення іноземної складової боргу. Для економічної безпеки держави більш доцільно, якщо вона буде вдаватися до внутрішніх запозичень та не залежити у такої мірі від зовнішніх кредиторів.

Список використаних джерел:

1. Інформаційне агентство 1 News, Держборг України у серпні зріс на 37 млрд грн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://1news.com.ua/ukraine/derzhborg-ukrayiny-u-serpni-zris-na-37-mlrd-grn.html>.
2. Мінфін, Державний борг України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/>.
3. Рожко О. Д. Державний борг у забезпеченні економічного зростання // Фінанси України. – 2003.
4. Старинець О.Г. Сутність і класифікація методів антикризового управління підприємством / О. Г. Старинець // Регіональна економіка та управління. – 2017. – № 3(16). – С. 87–92.
5. Т. Маршалок, Ю. Маркуц, Вокс Україна, Війна і державний борг – що маємо і що буде [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://voxukraine.org/vijna-i-derzhavnyj-borg-shho-mayemo-i-shho-bude>.